

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
שנאמרו בשבת קודש פרשת קרח תש"פ לפ"ק
יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קס"ח

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

להקריב הקטורת במקומה, וכאשר עמדו 'פתח אהל מועד',
יצאה האש מלפני ה' ותאכל אותם.

*

ועל פי דרכו יש לומר עוד מילתא בטעמא, למה נתעורר
חרון אף ה' כאשר הגיעו לפתח אהל מועד, והוא
בהקדם לפרש מה שנאמר בחנוכת המשכן (ויקרא ח-ב), קח
את אהרן ואת בניו אתו וגו', ואת כל העדה הקהל אל פתח
אהל מועד וגו', ותקהל העדה אל פתח אהל מועד, ויאמר
משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות. וברש"י
הקהל אל פתח אהל מועד, זה אחד מן המקומות שהחזיק
מועט את המרובה. זה הדבר אשר צוה ה' לעשות, דברים
שתראו שאני עושה לפניכם צוני הקב"ה לעשות, ואל
תאמרו לכבודי ולכבוד אחי עשיתי ע"כ. ויש להבין הלא לא
עביד קוב"ה ניסא למגנא, ולמה הראה להם כעת נס של
מועט מחזיק המרובה, שכנראה הוא לא לצורך לקיחת
אהרן.

ונראה כי הנה ה' בחר משה למלכות ואהרן לכהונה.
והענין הוא כי יש בישראל נשמות פרטיות, ויש
שנשמתם כלולה ניצוצות מנשמות רבות של בני דורו, ויש
נשמות שהם כלולים מנשמות כל ישראל. ומשה רבינו
היתה נשמתו כוללת את כל הכלל ישראל, וכמאמרם
(שהש"ר א-סד) ילדה אשה אחת במצרים ששים רבוא בכרס

זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו, ותנו בהן אש
וישימו עליהן קטורת 'לפני ה' מחר, והיה האיש אשר
יבחר ה' הוא הקדוש (טז-יז). וכלשון הזה נאמר גם להלן, וקחו
איש מחתתו ונתתם עליהם קטורת והקרבתם 'לפני ה'
(טז-יז). אמנם אחר זה נאמר, ויקחו איש מחתתו ויתנו עליהם
אש, וישימו עליהם קטורת, ויעמדו 'פתח אהל מועד' (טז-יח).
ויש להבין שינוי הלשון, שמשה הזכיר 'לפני ה', והם עמדו
'פתח אהל מועד'.

ונראה על פי מה שראיתי מובא מהאברבנאל (בפרשתנו),
שכתב שמשה אמר להם שיקריבו הקטורת של
בוקר, והקרבת הקטורת היתה בהיכל על מזבח הזהב, והם
עמדו פתח אהל מועד אצל המזבח, בחשבם שיכנסו לאהל
מועד להקריב קטורת על מזבח הזהב, וקרח הקהיל עליהם
את כל העדה כדי שיעזרוהו במחלוקתו ולא יהיה בו הוא
לבדו. וכאשר ראה ה' כל קהל ישראל שמה, ואין אחד
מהם מוחה בידו, ולא מוכיח בשער קרח ועדתו, אמר ה'
למשה ולאהרן הבדלו מתוך העדה וגו', ואש יצאה מאת
ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטורת
ע"ש.

ולפי זה אתי שפיר, שמשה אמר להם שיקריבו הקטורת
'לפני ה', היינו בההיכל שקרוי לפני ה' (עיין יומא נח.),
שזהו מקום הקרבת הקטורת. אמנם לא הגיעו לידי מעשה

ולכן כאשר בחר ה' באהרן להיות הכהן גדול, כדי שלא יקשה למה יצא אהרן בעטרה זו יותר משאר ישראל, שיתכן שיש בין ששים רבוא ישראל עוד בעלי מדריגות, על כן הראה ה' להם בעיני בשר נס של מועט המחזיק את המרובה, ותקהל כל העדה לפני פתח אהל מועד. וכיון שיש מדה זו בעולם, ישנה גם בנפש, שיש נשמה כוללת הרבה. וזהו מעלתו של אהרן, ששקול בנשמתו כהששים רבוא מישראל. וזהו שאמר הכתוב, ויאמר משה אל העדה 'זה הדבר' אשר אתם רואים בעיניכם, כי המקום אשר אתם עומדים היא מועט המחזיק את המרובה, זהו אותו דבר 'אשר צוה ה' לעשות', ליקח את אהרן לכהונה גדולה, כי גם נשמתו היא מועט המחזיק המרובה, ולא לכבודי ולכבוד אחי עשיתי זאת.

והנה קרח טען כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'. ובאמת אין זה טענה, כי ההנהגה לא תלוי בקדושה לחוד, ויש הרבה קדושים שאין להם נשיאות, שאין זה נוגע לשורש נשמתם. ורק ה' אדון כל הנשמות מכיר מי הראוי לזה, ומשמיא קא מוקמי ליה. ובאמת כבר ראו אות ומופת, שאין משה הבוחר באהרן אלא ה', שהרי ראו איך פתח אהל מועד נקהלו כל ישראל בנס של מועט המחזיק המרובה, ואין צריכין לאות מופלג יותר מנס זה. ובפרט כעת שהקהיל קרח את העדה עוד הפעם אל פתח אהל מועד, וכמו שנאמר ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד (טז-טז). וברש"י כל הלילה ההוא הלך אצל השבטים ופתה אותם וכו' עד שנתפתו כולם ע"כ. והם רואים בעיניהם שאין כאן נס, אין פתח אהל מועד מחזיק כולם, כמו שהיה בעת שמשח מינה את אהרן לכהונה, בזה נתגדל ביתר שאת חרון אף ה' עליהם, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם שם על פתח האהל.

*

והנה גם אחר שראו כולם הנס הנפלא, שנברא בריאה חדשה, ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם, אמר ה' שיעשה להם עוד אות, קח מאתם מטה מטה לבית אב וגו', והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח, והשכותי מעלי את תלונות בני ישראל אשר הם

אחת, זו יוכבד שילדה את משה ע"ש. ולכן זכה להיות רבן של ישראל. וכמו כן היה נשמת אהרן, שהרי משה ואהרן שקולים כאחד (רש"י שמות ו-כו), ולכן ניתנה לכהונה לאהרן.

וכמו כן הוא בכל דור ודור, מנהיגי ישראל תלויין לפי סוגי נשמתם, וכל מנהיג וחכם מקושר עם תלמידיו בשורש נפשם, כי בו כלול ניצוצות מנשמות המסתופפים אצלו. ועל זה נאמר (דברי הימים א כט-יא) לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש, ואמרו (ברכות נח). אפילו ריש גרגותא משמיא מנו ליה ע"ש. ועל כן מצינו בגמרא (בבא מציעא פה:) כי רבינו הקדוש הוה קא מצטער למסמכיה לשמואל נטרח ומתעסק לסומכו לפי שחכם בקי היה כל כך], ולא הוה מסתייעא מילתא [שהיתה השעה נטרפת, או לא היו החכמים נאספים]. אמר לו לא לצטער מר, לדידי חזו לי ספרא דאדם הראשון [שהראהו הקב"ה דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו], וכתוב ביה שמואל ירחינאה, חכים יתקרי, רבי לא יתקרי ע"כ. הרי לנו דאין זה תלוי בגדלות האדם בתורה ובצדקות, אלא תלוי בשורש נשמותיהן.

ועוד יותר מזה מבואר בדברי הרה"ק רבי צדוק הכהן (עיין דברי סופרים אות ג) וזה לשונו, כל הקנינים של אדם הם שייכים לו בתולדה ובשורשו, וכמו שאמרו (סוטה ב). דמכריזין קודם יצירה בת פלוני לפלוני, וכן שדה פלוני לפלונית, שגם זה דוגמת זיווג שיש לו חיבור השורש וכו'. ועל כן אמרו (בבא מציעא לח). אדם רוצה בקב שלו יותר וכו'. ואמרו (שם קה). חטי מארעאי בעינא, כי שדה הנגזר לו יש לה שייכות עם שורש נשמתו ע"ש. ואם כן מכל שכך בעיני רוחניים, שהרב והתלמיד, המשפיע והמקבל, מקושרים הם בשורש נשמותיהם.

והנה דבר זה של מועט המחזיק המרובה יש בעולם שנה ונפש. בעולם, בבית המקדש היו עומדים צפופים ומשתחיים רווחים (אבות ה-ה). וכמו כן יש ענין זה בשנה, השבת כולל כל השבוע, וכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין. יום ראש חודש כולל כל החודש. ויום ראש השנה, כולל כל השנה וכידוע. וכמו כן בנפש, יש נשמה שכוללת בתוכה נשמות רבות, כל אחד לפי דרגתו.

מלינים 'עליכם' (ז-ב). ולכאורה תקשה אות שנית זה למה, הלא כבר התברר להם זאת בבליעת קרח ועדתו, שבחר ה' באהרן, ותרתי למה לי. ועוד שהתחיל הכתוב והשכותי 'מעלי', וסיים אשר הם מלינים 'עליכם'.

ונראה דהנה משה אמר להם, בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה, כי לא מלבי ולכאורה 'כי לא מלבי' מיותר, והוא כפל לשון. (טז-כח). ופירש באור החיים הק' כי אולי צד החשד היה על זה הדרך, כי לצד שמצא משה חן בעיני ה', כשהיה משה חפץ לתת גדולה לאחד מקרוביו, כגון הכהונה לאהרן, והנשיאות לאליצפן, וכדומה, היה עושה ונמלך בה', והיה ה' מסכים על ידו. או היה חפץ וחושק בלבו לתת לאחיו וכדומה, וה' נתן לו תאות לבו, אבל לא לצד שיש עיכוב בדבר כי הוא זה הראוי לכהונה. לזה אמר בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את וגו', לא שהייתי עושה והוא מסכים על ידי למה שהייתי חפץ בדעתי. וכנגד חשש הב' שהיה חושק בלבו על הדבר, אמר כי לא מלבי, פירוש לא הייתי אני חפץ בדבר זה, והוא מסכים על מה שבלבי ע"כ.

והנה במה שראו שנשרפו החמשים ומאתים מקריבי הקטורת, ונבלעו קרח דתן ואבירם, יש להם אות ומופת כי ה' בחר באהרן ולא בהם, שכולם נאבדו ואהרן נמלט. אמנם אכתי יתכן שה' דיבר כן רק מצד רצונו של משה, אשר רצון יראיו יעשה. וגם יתכן כי אהרן עצמו נתאוה לזה מעצמו, וה' עושה רצונו. ואם כן אכתי יש תלונה על משה ואהרן שרצו בזה. וגם נגד ה' שנוטה אחר דברי משה לעשות מה שעולה לו ברצונו. על כן נתן להם ה' עוד מופת, להודיעם שאין זה מצד רצון משה, כי לא מלבי, אלא האיש אשר 'אבחר בו', אני הוא הבוחר. ובזה והשכותי 'מעלי' את תלונות בני ישראל אשר הם מלינים 'עליכם', כי יש תלונה עליכם שעלה כן על לבכם. ויש תלונה עלי שאני מבטל דעתי מפני דעתכם, וזה יהיה לאות כי הכל הוא מצד ציווי ה' בעצמו.

*

והנה הקטורת עוצרת המגפה, כמו שאמר משה לאהרן, ושים קטורת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם

וגו' (ז-יא). ומבואר בזה הק' (ח"ב ריח): שגם אמירת הקטורת בפה סגולתה לעצור המגפה, וצריך ביאור ענינו. – גם להבין מה שאמרו חז"ל (כריתות ו): כשהיה שוחק היה אומר הדק היטב היטב הדק, מפני שהקול יפה לבשמים ע"כ. מהו הענין של הכתישה דק דק, וביום הכיפורים דקה מן הדקה. וגם מה ששינה הלשון, מתחלה אומר הדק היטב, ושוב אומר היטב הדק. ובודאי דטובא רמוז בגויה.

ונראה כי הנה סממני הבשמים של הקטורת מורה על הצדיקים, שיש ריח טוב במעשיהם, וכמאמרם (מגילה י): תחת הנעצוץ יעלה ברוש (ישעיה נה-ג), זה מרדכי הצדיק שנקרא ראש לבשמים שנאמר (שמות ל-ב) ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא ע"כ. וכמו כן אסתר קרי לה הדסה, על שם הצדיקים שנקראו הדסים ע"כ. וכל צדיק יש לו ריח שונה מחבירו, ולכן היה בהקטורת סמים שונים, ואחד עשר סמנים היו בה. אמנם היה בתוכה גם חלבנה שריחה רע, והוא רומז על פושעי ישראל (כריתות ו): והוא מטעם כי גם פושעי ישראל יש בהם נקודות טובות, ומלאים מצות כרמון, דכתיב (שיר ד-ג) כפלח הרמון רקתך, אל תקרי רקתך, אלא רקנין שבך (חגיגה כז). ויש לאחד את כל ישראל יחד, ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום (עוקצין ג-ב). ולכן נקראת בשם קטורת, שהוא מלשון קשר, שמקשר את כל ישראל בחד קטירא יחד עם בוראם, ואז עולה מהם ריח ניחוח לה'.

ולכן הקטורת שרומזת על מדת אחדות והשלום, מעורר רחמים ומעצרת את המגפה, וכמאמרם (ויק"ר כו-ב) דורו של דוד אחר כל השבח הזה יוצאין למלחמה ונפלין, על ידי שהיו בהם דלטורין, דורו של אחאב כולן עובדי עבודה זרה היו, ועל ידי שלא היו בהם דלטורין היו יוצאין למלחמה ונוצחין ע"ש. הרי לנו כמה גדול כח השלום.

אמנם לזכות לבוא לידי מדה זו שיוכלו להתאחד הגדולים עם הקטנים, זה תלוי במדת הענוה, כי המתנשא במעלותיו אינו מתאים לכבודו להיות ביחד עם הקטנים, וצריך להיות כתית למאור, לשבור רוחו הגבוהה. ומצינו בקרבן עולה שבא לכפר על הרהור הלב (ויק"ר ז-א), והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה (ויקרא א-ז). ופירש בספ"ק

(ל-ד), אם בנדחק, היינו בחטאיך, יש בסוף קצה המחשבה איזו כוונה לשם שמים, אזי משם יקבצך ה' אלקיך, מניצוץ יחיד זו שבעבירה, ישיבך ה' אלקיך ע"ש.

ועל כן מצות הקטורת היא לשוחקן היטב, לכתת ולשחוק הן הבשמים הטובים, ואז יכירו שמעשיהן הטובים עדיין צריכין לתיקון, ואין להם במה להתנשאות. ולעומת זה יש לשחוק גם החלבנה, ואז יכיר כי פושעי ישראל מלאים מצות כרמון, ואז יוכלו להתאחד כל הסמנים יחד לריח ניחוח. ולכן כאשר היה שוחק הסמנים היה אומר, על הסמנים שריחן רעה, 'הדק היטב', כאשר תהדק ותכתת אותן תמצא בהם נקודות טובות. וכנגד הסמנים שריחן טוב, היה אומר 'היטב הדק', תקח מעשיהם הטובים ותהדק אותם, ואז תראה שיכולין להתאחד, כי הצדיק אינו צדיק כל כך, והרשע אינו רשע כל כך.

והקול יפה לבשמים, לחזור תמיד בפיו הדברים הללו, כי הדיבור משפיע על האדם, ומזה יבוא לידי ענוה שמביאה לאחדות. ועל דרך שפירשו האמנתי כי אדבר (תהלים קטז-ט), שעל ידי הדבור בא לאמונה, וכן היא גם בשאר מדות, על ידי שיחזור בפיו פעם אחר פעם הדק היטב היטב הדק, יפעול הדיבורים עליו לבוא לידי מדה זו. – ולכן גם אמירת פרשת הקטורת עוצר המגפה, כי באמירתם יתעורר לתוכן ענינם, שהוא לאחד את הכלל ישראל יחד, ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום.

*

ויתכן לומר שמטעם זה בחר משה להציע לפניהם עבודת הקטורת, כי חשש משה שמדת הדין תהא כל כך קשה עליהם, עד שיאבדו בזה ובבא, ולא יהיה להם חלק גם לעולם הבא, וכדעת רבי עקיבא (סנהדרין קטז:), על כן להמתיק הדינים מעליהם צוה להם להקטיר קטורת, וזה ימתיק הדין מעליהם, שיאבדו רק בעולם הזה, אבל תהא להם חלק לעולם הבא. וזהו שאמר הכתוב (טז-לא) ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל. היינו שלא נאבדו לגמרי, אלא מתוך הקהל בעולם הזה נפרדו, אבל יש להם חלק לעולם הבא.

אורח לחיים, כי בשעה שמסתכל האדם על מעשיו בשטחיות יכול לטעות בעצמו שהוא מאנשי המעלה, לא עובר על עבירות של עריות וגזל וכו', הוא מתפלל בכל יום ומניח תפלין וקובע עתים לתורה, ושומר שבת כראוי, ונותן צדקה, ומחנך בניו לתורה וכו' וכו', וכדרכן של ישראל שמלאים מצות כרמון. אבל הרוצה להכיר מדריגתו האמיתית, יש לו ליקח כל מצוה ומצוה לעצמה ולהתבונן בה, האם באמת תפלתו לפני המלך כהוגן, וכחסידיה הראשונים שהיו שוהין שעה אחת לפני התפלה, ומתפללין שעה אחת, וחוזרין ושוהין שעה אחת (ברכות לב:), האם יש לו אפילו שמונה עשרה אחת בלי מחשבה זרה, שיכוין בה מתחלתה עד סופה, האם הוא מניח תפלין באותה הכוונה שאומר בלשם יחוד, אם מדקדק על היסח הדעת בתפלין ולא לנהוג בו קלות ראש. הלימוד תורה שלו אם הוא לשמה ובלי שום פניות, אם לא מפסיק בנתיים בשיחה בטילה, או מנצל כל זמן פנוי לתורה. וכה יתבונן על כל מצוה לעצמה, אז יכיר ויבין כי אין לו במה להתנאות ולהתגאות, והוא צריך לתשובה גם על מצותיו. ועל כן אמר הכתוב, והפשיט את העולה, אם רוצה לפשט מעצמו הגבהות במעשיו הטובים, אז העצה היעוצה, ונתח אותה לנתחיה, לא להסתכל על מעשיו בכלליות, אלא יש לחתך ולנתח כל דבר ופעולה לחתיכות קטנות, ולהסתכל על כל פרט ופרט שבו, ואז יראה כמה רחוק הוא מעבודת קונו עכדה"ק.

ועל דרך זה כאשר יביט על מעשי הפחותי עם, יתבונן כמה נקודות טובות יש במעשיהם, אם כי הם נכשלים בחטא. ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו (תהלים לז-ט), כאשר תביט מעט על הדברים והסיבות שהביאו אותו להחטא, תמצא זכות עליו שאין הוא רשע. וכמו שפירש בבינה לעתים, ה' נגדך כל תאותי ואנחתי ממך לא נסתרה (שם לח-ט), ה' אתה רואה את כל תאותי לבי, אבל אנחתי שיש לי בשעת החטא, גם כן ממך לא נסתרה ע"כ. והרה"ק מבארדיטשוב זי"ע אמר, הן אמת שיתכן שתכלית מעשיהם הוא ממון, מכל מקום אם תסחוט הממון לאיזה סיבה הוא צריך לזה, הרי הם הכל לצורכי מצוה ע"כ. ובנועם מגדים (פ' נציבים) פירש, אם יהיה נדחק בקצה השמים

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' אברהם שמואל סאמעט הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בתו למול טוב	מוה"ר ר' עזריאל מנחם ליכטמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' יוסף דוד כ"ץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' מרדכי שלמה פריינד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' שלמה באנדא הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והכמות
--	--	---	--	---